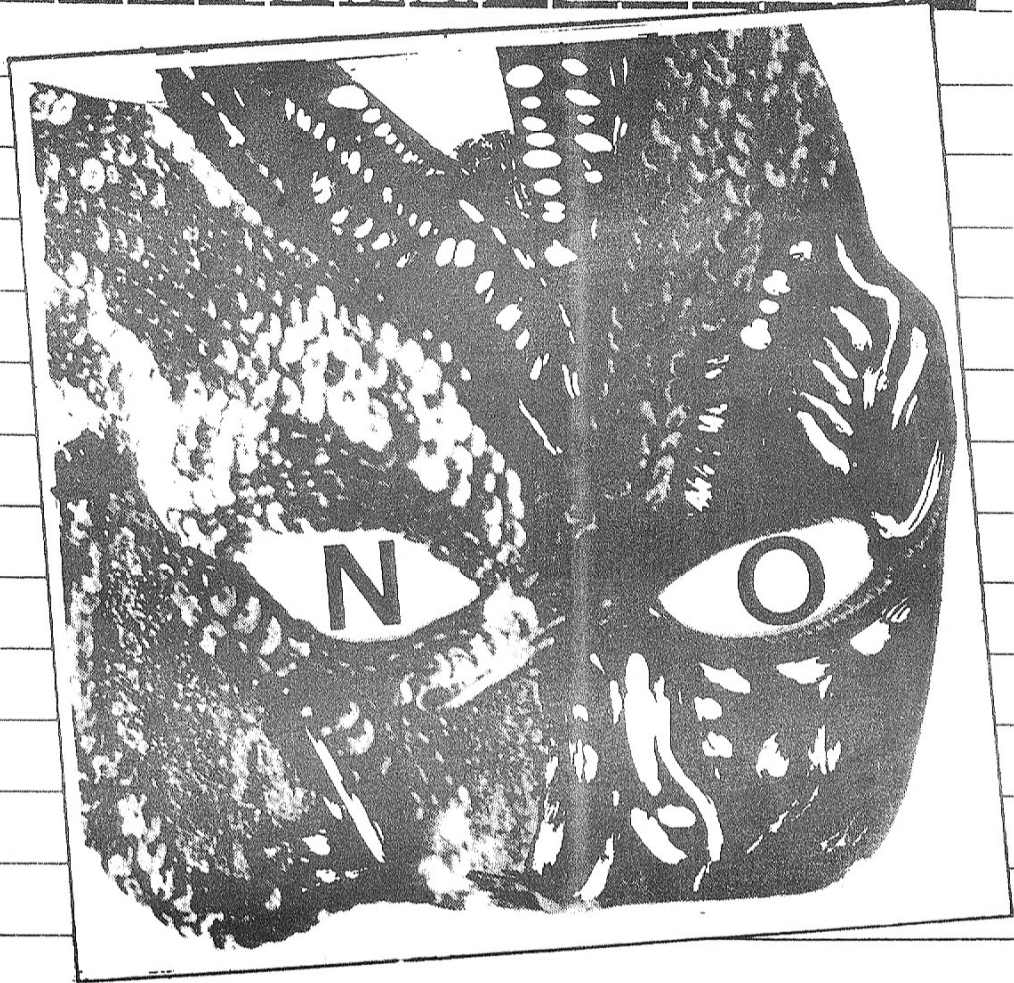
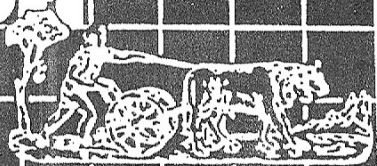

LA FEMOSA

ARTESA DE LLEIDA

FEBRER 1986

NÚMERO 71

PÒRTIC

Aquesta apatia que patim els pobles, on ningú no s'entusiasma per a res, no sabríem dir si és una moda massatgera o si és una cosa que definitivament canviarà la nostra manera d'ésser. Sigui com sigui, és un fenomen preocupant que s'evidencia cada cop més. Allò que anys endarrera ens engrescava fàcilment, ara no ens fa ni fred ni calor; tot canvia d'una manera substancial i continuada, més ben dit; més que canviar el que fa és desaparèixer.

A Artesa, per exemple, feiem tres festes majors, les tres eren esperades amb candeleteres, principalment pel jovent, és clar, però que la gent més gran també s'hi sumava ben de grat. Ara, només en fem una i no podem dir

que sigui gaire esparada pel jovent. De la mateixa manera que les festes majors, han anat desapareixen les altres festes importants (Sant Antoni, Santa Agüeta, Sant Josep i d'una altra manera Pasqua i el mateix Nadal), han desaparegut, practicamente, totes les festes tradicionals, i dels diumenges què en queda?. Més que festes n'hauríem de dir "dies de no treballar".

I no podem dir que a Artesa no s'estigui fent intents seriosos de tornar a crear "caliu" dins del poble; de tornar a fer reviure aquell engrescament de la nostra comunitat de poble que feia possible (amb la col·laboració de tothom) d'organitzar actes lluïts, concorreguts i fins i tot rics en motiva-

LA FEMOSA

• • REVISTA DE INFORMCIÓ LOCAL • •
EDITA AGRUPACIÓ CULTURAL "LA FEMOSA"
C. DEL CASTELL N. 23 ARTESA LLEIDA
DIPOSIT LEGAL N. L-264-1981
SEGONA EPOCA N. 71 FEBRER 1986

INDEX

PORTIC	1
NOTES I NOTICIES	4
ENCARA HI PODRIEM SER A TEMPS	7
SI O NO ?	9
FULLS D'HISTORIA (les Escoles d'Artesa)	12
ESPIGANT ("Vida creixent")	21
POESIA (He "passat", tansols una estona)	24
CONEGUEM LA NOSTRA FAUNA (el sisó)	25
ENTRETENIMENTS	27
COL.LABORACIONS INFANTILS	
EL PALAU DEL TEMPS	29
LA PLANTA "RIALLA"	31

Els articles i opinions que apareixen a les planes de LA FEMOSA, reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

AMB EL SUPORT DE LA GENERALITAT

NOTES I NOTÍCIES

“LA MARTINGALA”

Una colla de nois i noies, molt joves, d'Artesa, s'han proposat de treballar per confeccionar i publicar una revista que portarà el nom de "La Martingala". Temps endarrera, si ho recordeu, ja havia sortit una revista de les mateixes característiques amb el nom de "La Companyia" de la qual van aparèixer quatre números. Aquests joves no pretenen de fer una revista eminentment juvenil, sinó que el que pretenen és fer una revista d'informació general (però molt centrada a Artesa) amanida només amb la manera d'ésser d'aquests joves.

L'Agrupació Cultural "La Femosa" s'ha responsabilitat de la seva impressió i de les despeses que això comporta. Una part del tiratge de "La Martingala" es repartirà gratuïtament entre els socis de "La Femosa", la part restant es posarà a la venda.

El primer exemplar de "La Martingala", que porta el número 0, ha sortit amb data de Desembre-Gener-1985-1986. Només per raons tècniques ha sortit amb molt de retard i amb una impressió deficient, la qual cosa esperem que quedarà subsanada al número vinent.

PLANTADA DE PINS

El dia 12 del mes que estem, la Concelleria d'Agricultura de l'Ajuntament, va organitzar el segon "Dia de l'Arbre". Uns pregons que es van fer s'aconvidava tothom a participar-hi,

el cas que gairebé només hi van participar els nens i nenes de les escoles del poble.

En aquest segon "Dia de l'Arbre" uns 400 cents pins foren plantats. L'Ajuntament, al migdia va convidar els assistents a un dinar de camp amb una rostida de llonganissa.

Acostumar, amb unes jornades semblants, els nens i nenes a plantar arbres ho trobem d'allò més interessant, ja que estem ben convençuts que aquells que planten arbres estan més a prop d'estimar-los i de respectar-los com cal.

Ens agradaria que un altre any, l'Ajuntament preparés el "Dia de l'Arbre" amb més temps per endavant i que fes tot el possible, ja fent tota la propaganda que es pugués, perquè també hi participessin la gent gran. Si això s'aconsegueix, no només es plantarien molts arbres sino que, de retruc, s'implantaria una festa col·lectiva que prou falta ens fa.

D'ARQUEOLOGIA

A la revista d'Arqueologia "Fornaments" (Prehistòria i Món Antic als Països Catalans) que ha sortit fa poc, hi ha un article titulat ANATOMIA MORFOTECNICA DEL PALEOLITIC INFERIOR A CATALUNYA signat per Eudal Carbonell i Rafael Mora. Entre els jaciments que estudien hi ha el del CLÒT DEL BALLESTAR (terme d'Artesa) els materials del qual s'han en una vitrina del Museu, Local, Arqueològic, i resulta que aquests materials són dels més antics que s'han trobat a Catalunya.

TRACTORADA

Alguns pagesos d'Artesa, van participar a la movilització de tractors promoguda per la Unió de Pagesos. El divendres dia 14, tot i que plovia, uns 22 tractors, es van arreglerar a la vora de la carretera de Lleida, sense moure's del poble. D'aquests 22 tractors 4 eren d'Aspa.

A l'endemà prop de 40 tractors d'Artesa i d'Aspa van aplegar-se a la carretera de Tarragona, prop de la casa de Margalef. Al mig dia, prop de 50 pagesos, van fer una gran cassola que es van menjar amb germanor. A les 4 de la tarda van posar els tractors trevessers a la carretera tallant el trànsit per espai d'una hora. Despres i amb gran optimisme se'n van tornar cadascun al seu poble.

«LES APOLÒNIES»

Enguany en una d'aquestes iniciatives que sorgeixen de tant en tant al nostre poble, un grup de noies es van decidir a celebrar la seva festa.

El dissabte dia 15, de bon matí, se les podia veure parar els cotxes a la carretera tot i oferint-los pastes i moscatell els convidaven a col.laborar, econòmicament a la festa.

A la nit, la festa, a la qual havien aconvidat tot el poble va resultar animada i divertida. Confiam que l'any que ve hi tornaran amb més entusiasme encara i ganes de gresca.

ENCARA HI PODIEM SER A TEMPS

Sabem discutir i fer projectes per a una millor pagesia quan un dia de pluja ens reunim al CAFE. Allí entre nosaltres (no ho sé si animats per la pluja) reconstruïm tal com hauria de ser el món agrari. Però quan arriba l'hora de la veritat, quan es tracta de posar en pràctique tots aquells fermes projectes, i de cridar amb veu alta les injustícies, ja no ens queda força, ja no ens queden paraules. Jo voldria afegir, ja no quedén persones. Solament semblen un ramat d'obelles, la meta de les quals és l'escorxadador.

I faig aquests preàmbul, perquè sigui per desencant, sigui per apatia, la pagesia torna a estar despallada d'aquella força que havia conquerit en breu temps, i que ens apropava a l'aspiració de ser respectats.

Perquè tots sabem que no han estat els problemes la nostra dificultat, sinó l'obtinació dels tècnics i polítics, quan en plena lluita o reivindicació sempre ens han volgut manipular i portar-nos com vulgarment es diu cal a l'hort, però cap a l'hort de les seves aspiracions polítiques, i tallant d'arrel a tots aquells sindicalistes joves que volien marxar dels camins marcats burocràticament, i tenir les seves pròpies experiències.

I per conquerir altrà vegada la força que avui ens manca a la Unió, sols ens resta un camí i aquest camí passa, disortadament, per deixar arraconada la misèria idea que tenim

d'esquerres i de dretes, ja que el nostre problema és un problema comú i per tant el patim tots els pagesos siguem de la ideologia que siguem.

L'únic que de veritat ha de fer-nos obrir els ulls, són els tècnics i polítics que volen treure profit dels homes i dones camperoles.

Sé que potser algú es preguntarà com conèixer els bons dels aprofitats. Doncs és molt senzill. Així com els avanpassats, per conèixer els duros de plata quins eren bons o falços els feien dringar damunt una taula de marbre, els tècnics i els polítics es destingeixen de com porten els pantalons, si cordats a la cintura com Déu mana, o bé per davall dels genolls, aquests últims són els que no tenen lloc a la Unió.

Concluint amic pagès, si volem tirar endavant amb les nostres inquietuds, no vulguem semblar-nos amb el riu d'aigües brutes que passa per zones pantanoses, ja que qualsevol pedra o rameta que se li possi mig obstaculitzarà la seva marxa. Però sí hem d'assemblar-nos a tots aquells petits riuets, que baixen de la neta muntanya amb soroll d'aigua clara, i que en ajuntar-se amb d'altres petits riuets aconseguen aquella força nessesaria per endur-se per davant, totes aquelles pedres i rametes que se'ls posen al camí cap a la mar.

Encara hi podriem ser a temps. De tu i de d'altres com tu depènt el futur de la pagesia.

Jomaes

Escrit deu dies abans que la UNIO, volgués convocar mobilitzacions per la puja dels carburants agrícoles i la discriminació de la COAG, davant les representacions agràries a la CEE.

SÍ O NO ?

Avui he llegit un article al diari que deia que la cantant catalana Marina Rossell havia rebut fortes pressions (llegiu, ofertes econòmiques) per a passar-se a la cançó castellana. Encara que ella no ho deia, l'articulista deixava entendre que es tractava d'una trentena de milions de pessetes. La Rossell argumentava: "Es que si hagués acceptat els diners, hauria pogut entonar el Cant dels Ocells davant el fêtetre de Salvador Espriu?". Cantar en català, avui, encara és una militància i la Marina Rossell ho té prou clar.

Aquest article m'ha fet pensar molt i m'ha ajudat a entendre millor algunes coses: Sabem de sempre que unes estructures politico-econòmiques lligades estretament a un estat centralista i moltes vegades totalitari no han pogut pair mai que uns "senyors", pel seu compte, hagin pogut fer-se un nom en el camp de la cançó i menys encara que hagin obtingut èxits sorprenents i premis internacionals dels més prestigiosos sense comptar per a res amb la llengua castellana (que diuen que parlen més de 300 milions); que uns "senyors" amb carnet d'identitat espanyol es presentin als escenaris de tot el món cantant en una llengua que sempre els ha fet nosa. Es clar que s'entén que això els ha de coure, i com que no són rucs (almenys d'això se n'han adonat) i han vist que aquesta gent s'han fet un nom arreu del món sense el suport de l'Estat (molt al contrari) i sense el recolzament d'alguna multinacional del disc, si ara poguessin convèncer-los de cantar en

castellà els seria d'allò més rendible, no només econòmicament sinó, fins i tot, políticament, ja que així podrien despres-tijar aquests quatre infeliços que s'entesten a cantar només en català. Trenta milions han ofert per a subornar la Marina Rossell, quants al Raimon, al Llach o a la Maria del Mar Bonet ?. No tothom es deixa subornar ni per diners ni per coaccions més o menys amagades.

Sí per aquest costat, els espanyols no poden entendre que uns súbdits del mateix estat donin aquest mal exemple i que fins i tot els ofereixen sumes de diners enlluernadores per a portar-los al "bon camí", què no faran, per un altre costat, (en l'àmbit polític-econòmic internacional) els Srs. de l'IMPERI DEL DOLAR davant la possibilitat que l'Estat espanyol donés el mal exemple de marxar de l'OTAN?. Com podrien permetre, els Estats Units d'Amèrica que tenen dins del territori de l'Estat espanyol bases militars ben consolidades i que a més a més són els amos de l'OTAN, que l'Estat espanyol deixés tranquil·lament aquesta organització armamentista sense fer-li cap oferta temptadora o una forta pressió econòmica-militar (que és la que val) per a fer-lo claudicar sota llurs interes-sos?. Algú ha pensat quina cosa tan estranya és això de l'OTAN (vull dir si algú ha pensat que és el que s'hi amaga al dar-rera) que els partits polítics més lligats a les multinacio-nals ja van dir que sí, de bell antuvi, i els que havien dit que no, que no manaven, però que ara manen, també diuen sí?. Heu pensat que els que no manem (i que tampoc tenim un duro) som els únics que ens entestem a dir NO?.

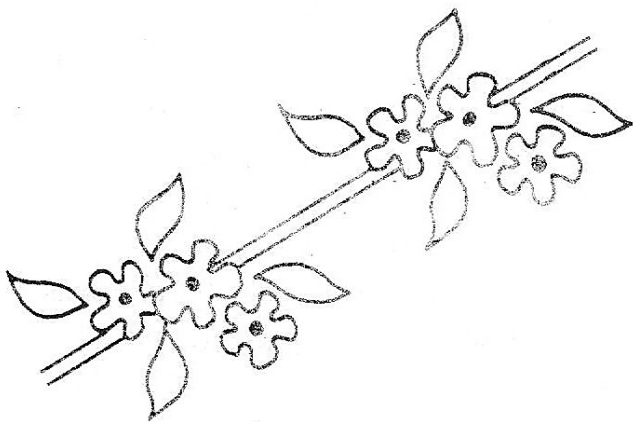
Però quines pressions haurà rebut l'Estat espanyol (el

Govern socialista, vull dir) per a fer aquest gir tan espectacular en el poc temps que porta governant?. La resposta a aquest interrogant segurament que no la sabrem mai, però tampoc no ens fa falta saber-la ens la podem imaginar. Tampoc no sabrem mai la temptadora i irresistible oferta que algú va fer als nois de LA TRINCA i tampoc no em importa; sabem que ara canten en castellà i això sí que ens importa! I ens dol!

Admiro profundament tots aquests cantants catalans que davant de qualsevol esquer han sabut dir que no, un no rotund a ranegar dels seus orígens, un no rotund a no ser manipulats, un no rotund a no perdre la seva identitat de cantants en llengua catalana...

Tant de bo que cadascú de nosaltres sàpigui dir aquest no rotund a tot allò que no és nostre, a tot allò que ens aliena, a tot allò que, de grat o per força, ens volen imposar...

A. Costafreda

FULLS D'HISTÒRIA

LES ESCOLES D'ARTESA

L'any 1913 l'ajuntament d'Artesa de Lleida va prendre la determinació de construir unes escoles de nova planta i acabar així amb la ubicació provisional de les aules escolars en cases de lloguer o dins de l'edifici de la Casa de la Vila. L'ajuntament recollia, segurament, els anhels de tota la població que veia que l'educació era, cada cop més, un bé necessari i imprescindible pel desenvolupament integral de la persona.

Es per aquest motiu que al llarg d'aquell mateix any es valoraren dues posicions diferents per a la ubicació de les escoles. La primera d'aquestes era la de construir-les en el centre del poble, a la mateixa plaça, en el lloc on hi havia el forn municipal (fig. 1). S'encarregà el projecte a l'arquitecte Josep Pal, el qual amb data de 13 de maig del mateix any el presentà a l'ajuntament. Contemplava, aquest projecte, la instal·lació en el mateix edifici de tres aules escolars a la planta baixa amb els corresponents serveis sanitaris (fig. 2) i en el primer pis la secretaria de l'ajuntament, la sala de sessions, el despatx del batlle, els serveis i la vivenda del secretari (fig. 3).

La segona opció contemplava la construcció d'un edifici de nova planta ubicat només a escoles, situat a les afores del poble, però tocant a les seves parets. Aquesta opció fou

la que tingué més partidaris a dins de l'ajuntament, la qual cosa va fer que es desestimés l'anterior, malgrat haver-hi un projecte. S'iniciaren tot seguit converses i s'emparaularen uns terrenys de Blasi Iglésias i Gonzalez, encarregant-se el projecte de les noves escoles a l'arquitecte Francesc de P. Morera i Gatell. En la realització d'aquest projecte, que es presentà el dia 1 d'octubre de 1913, es tingué en compte la població que Artesa tenia aleshores (uns 900 habitants) amb clara tendència a créixer i la utilització de materials del país en la seva construcció.

L'edifici es calculà per dos-cents escolars - cent nenes i cent nens- població escolar inferior a la que hi havia a Artesa en aquells moments. El solar on s'havien de construir les escoles tenia una superfície total de 2.170 m., dels quals 634,8 m. havien d'estar destinats a aules i serveis, 194,4 m. a patis coberts i la resta -1340,8 m.- a patis descoberts. La façana principal s'orientà cap a migdia a fi de col·locar-hi grans finestrals pel sol, la llum i la ventilació.

La superfície interna es dividí en quatre aules -dos per a nens i dos per a nenes- una sala d'espera en cada escola, un rober, una galeria de comunicació de les aules amb els serveis sanitaris i patis, despatx pels mestres i una petita dependència a les escoles de les nenes per a guardar les labors.

L'escola, que estava dividida en dos pavellons, un per nens i l'altre per nenes, tenia a cada un dues aules, una per a seixanta alumnes i l'altra per a quaranta-cinc, amb comunicació directa amb una galeria que menava al pati i als serveis. D'aquestes aules la més gran tenia 75,52m. de superfície total

i 55,40 m. la més petita.

Un cop acceptat el projecte per part de l'ajuntament se signà l'escriptura de compra dels terrenys davant del notari de Lleida, Tomàs Palmés i La Rosa, entre el propietari Blasi Iglésias i González i Josep Oró i Batlle, regidor síndic de l'ajuntament d'Artesa. En la sessió ordinària celebrada el 23 de desembre es refrendà aquesta compra que havia estat de sis porques de terra per 347,50 ptes. Aquesta porció de terra tenia 74 m. de longitud en el costat de migdia i confrontava a sol ixent amb Casimiro Oró, a migdia amb la carrerada -avui carrer de Sant Ramon- i a ponent i nord amb la resta de la finca del venedor.

A partir d'aquest moment l'ajuntament d'Artesa es llença a la búsqueda d'ajudes o subvencions per a dur a terme aquest projecte, doncs les arques municipals no podien suportar les despeses que ocasionava aquesta obra. Així trobem que amb data de 3 de desembre de 1915 el Consell de Ministres a proposta del Ministerio de Instrucción Pública y Artes concedeix al poble d'Artesa una subvenció de 24.725,23 ptes. per la construcció de l'edifici escolar, aquesta subvenció suposava el 50 % del total de l'obra, que estava pressupostada en 49.450,46 ptes. Es preveia, també que es faria efectiva en tres terminis diferents, de la següent forma:

1915	5.000	ptes.
1916	6.000	ptes.
1917	6.000	ptes.
1918	7.725,23	ptes.

El pas següent fou la proclamació de l'edicte de la su-

basta de les obres. El preu de sortida que es fixà fou de 49.450,46 ptes. i el termini de construcció fins al 1918. El pagament es faria efectiu en tres terminis: el 1916 es cobrarien 22.000 ptes., el 1917 12.000 ptes. i 15.450,46 ptes. el 1918; d'aquests diners l'ajuntament d'Artesa en pagaria la meitat i l'altra meitat correspondria a la subvenció estatal. Aquestes quantitats s'havien de fer efectives amb les oportunes certificacions d'obres de l'arquitecte autor del projecte.

Aquest edicte de subhasta es publicà el dimarts dia 4 de gener de 1916 al Boletín Oficial de la Provincia de Lérida i estava signat per l'alcalde d'Artesa Blasi Batlle. Aquest mateix edicte fou publicat a la Gaceta de Madrid (pag. 51, annex 1) el dijous dia 6 de gener de 1916.

A l'esmentada subhasta que se celebrà el dia 31 de gener de 1916 a l'ajuntament d'Artesa de Lleida només presentà la seva proposta Isidre Gomis i Quadrat, constructor de L'Albagés (Les Garrigues), que es comprometé a realitzar l'obra per 47.000 ptes.. Essent l'únic que s'hi presentà; amb data de 7 de febrer del mateix any l'ajuntament li adjudicà la realització de l'obra.

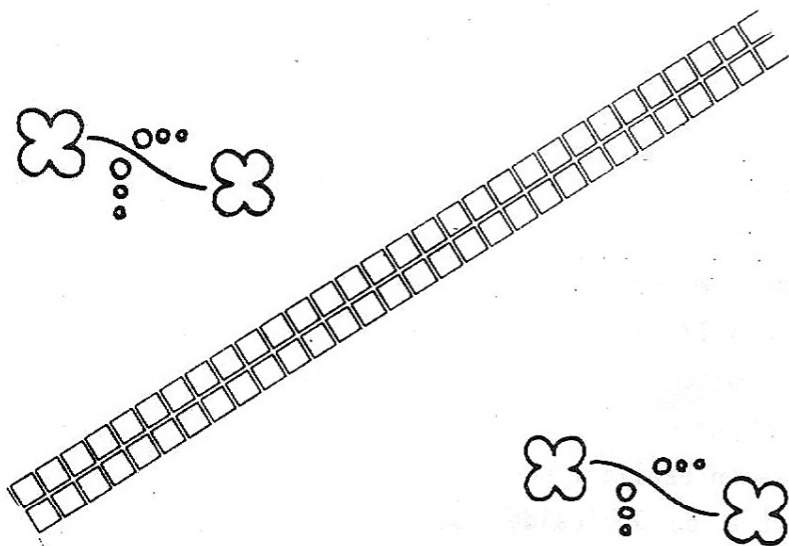
Després de feta la subhasta fou celebrat, el dia 4 de febrer de 1916, l'acte protocolari de col·locació de la primera pedra amb diverses personalitats provincials i locals.

El dia 13 de febrer de 1916 es reuneixen a la Casa de la Vila els consellers Emili Morera i Bosch, Josep Oró i Batlle, Ramon Falguera i Olomí, Eusebi Oró i Batlle, Josep Puig i Patau, Ramon Batlle i Bonastra i Ramon Olomí i Olomí sota la presidència de l'alcalde Josep Falguera i Oró acordant en

aquesta sessió facultar a aquest darrer i al regidor síndic Ramon Olomí que en nom de la corporació municipal signin l'escriptura de formalització de contracte de les obres. Aquest fou signat el dia 19 de febrer de 1916 davant del notari Tomàs Pàlmés i La Rosa.

Les obres s'iniciaren el 19 de març de 1916 realitzant-se segons el projecte i les condicions de la subhasta. Finalitzaren a finals d'hivern de 1918, signant-se la darrera certificació d'obres el dia 15 de març del mateix any. L'obra es lliurà acabada el dia 19 del mateix mes i any. Amb aquest acte es donava compliment al vell anhel dels artesencs, mancaven però alguns detalls per a poder utilitzar aquelles novíssimes escoles, malgrat això s'obria pel poble d'Artesa una nova etapa de la qual hem estat beneficiaris tots els que em viscut en aquesta població.

Josep Gallart i Fernandez

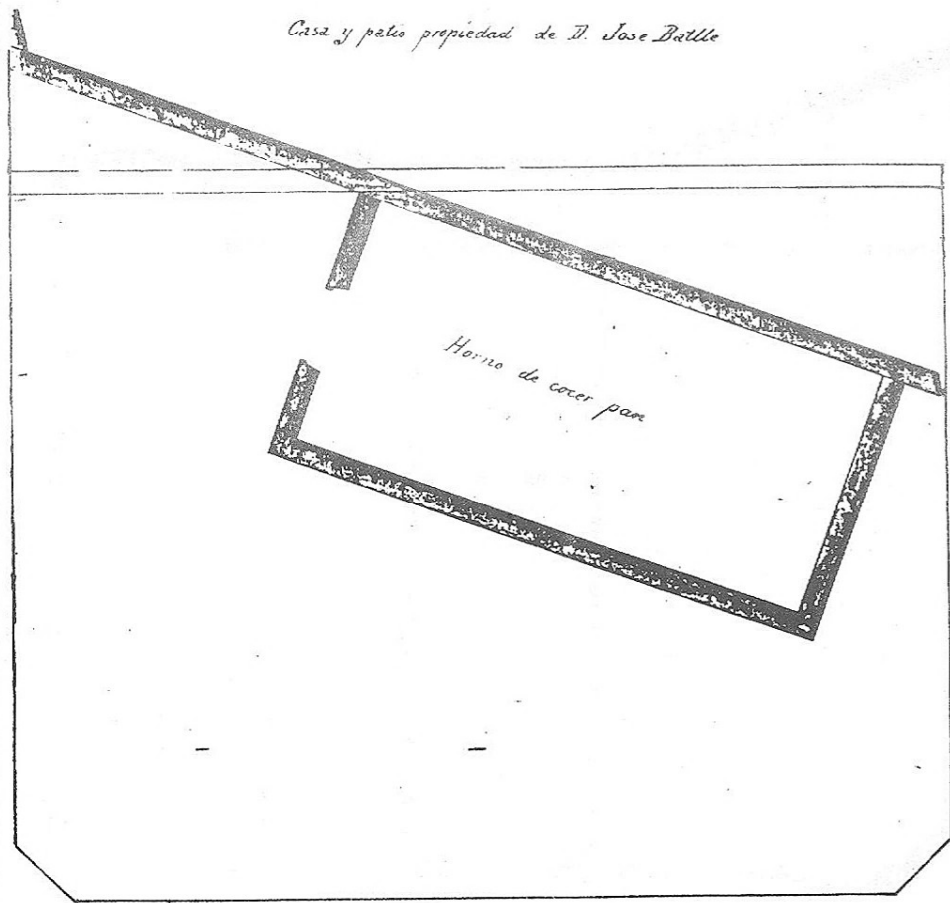

Plano

de planta para el proyecto de Casas Consistoriales
y escuelas de ambos sexos en el pueblo de

Artesa de Lerida

Casa y patio propiedad de D. Jose Dille

Calle de Castellón

La 13 mayo 1913

José Dille

Calle de la Balsa

Escuela de niños

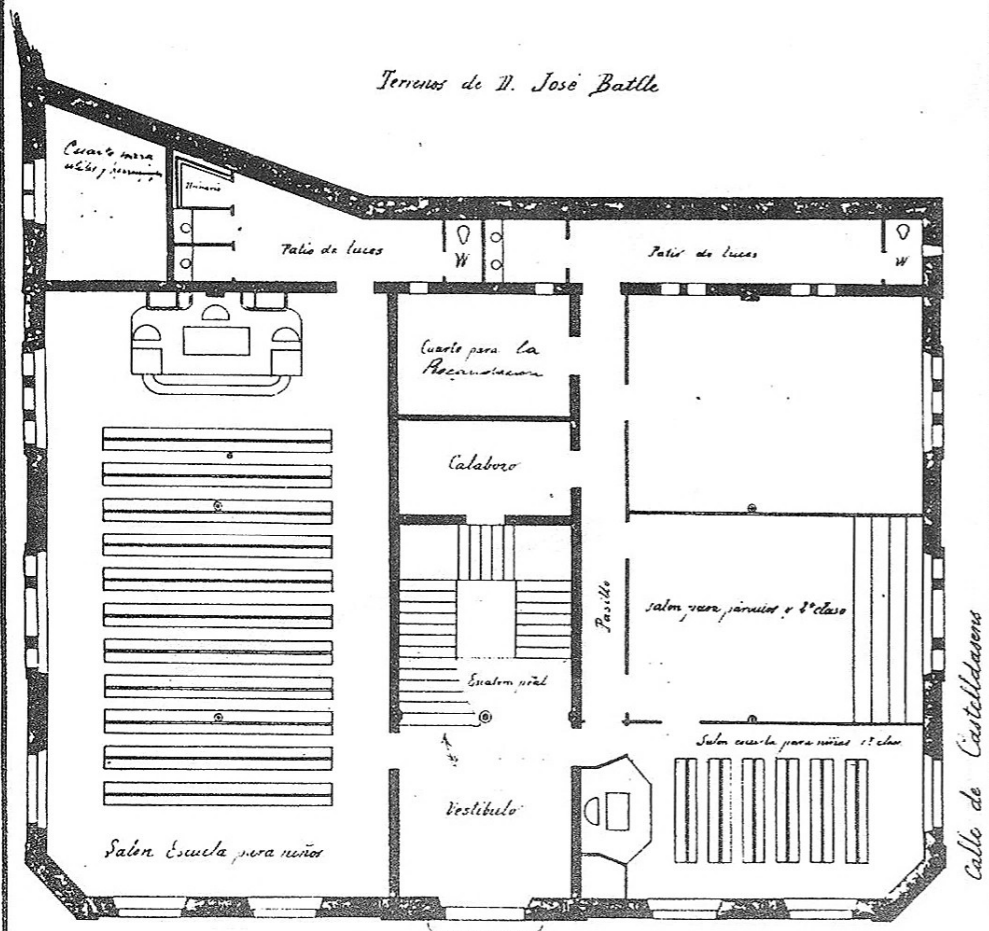
FIGURA N. 1

Plano de planta baja y distribución de las escuelas

publicas para niños y niñas, salón jugado etc. etc. en la casa

Consistorial de Artesa de Lorida

Terranos de D. José Battle

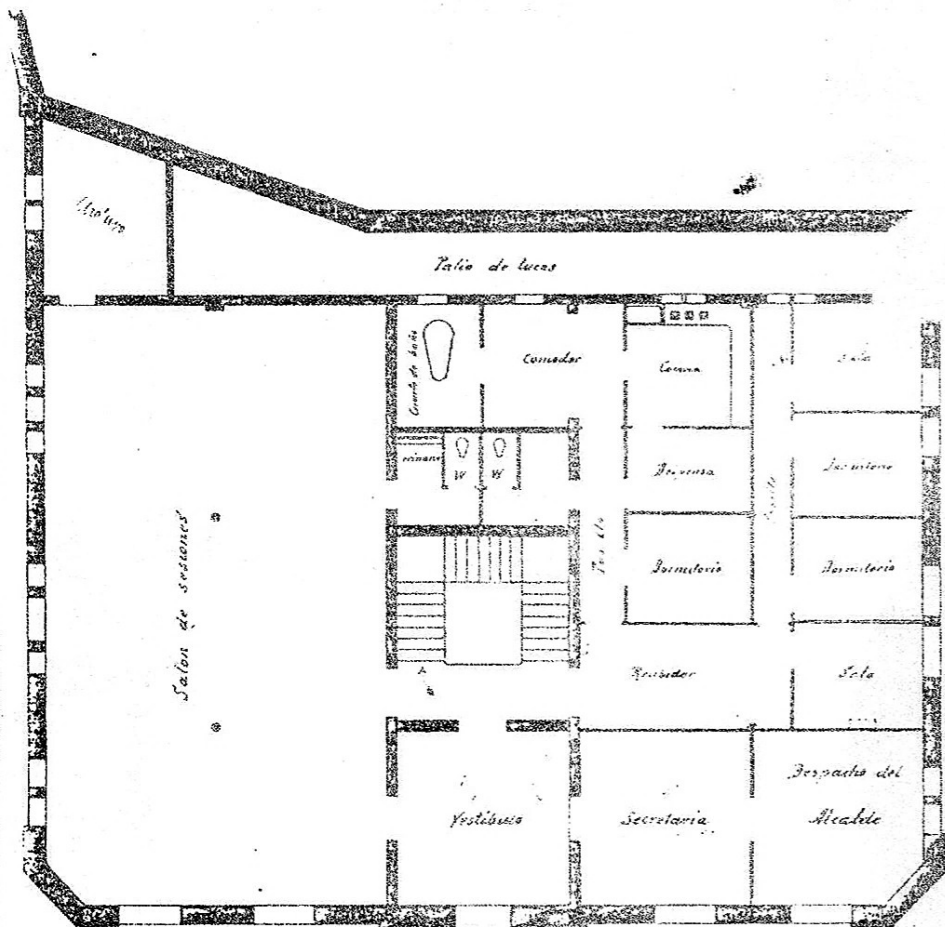

Lorida mayo 1913
L. S. S. S.

Escala de 1

FIGURA N. 2

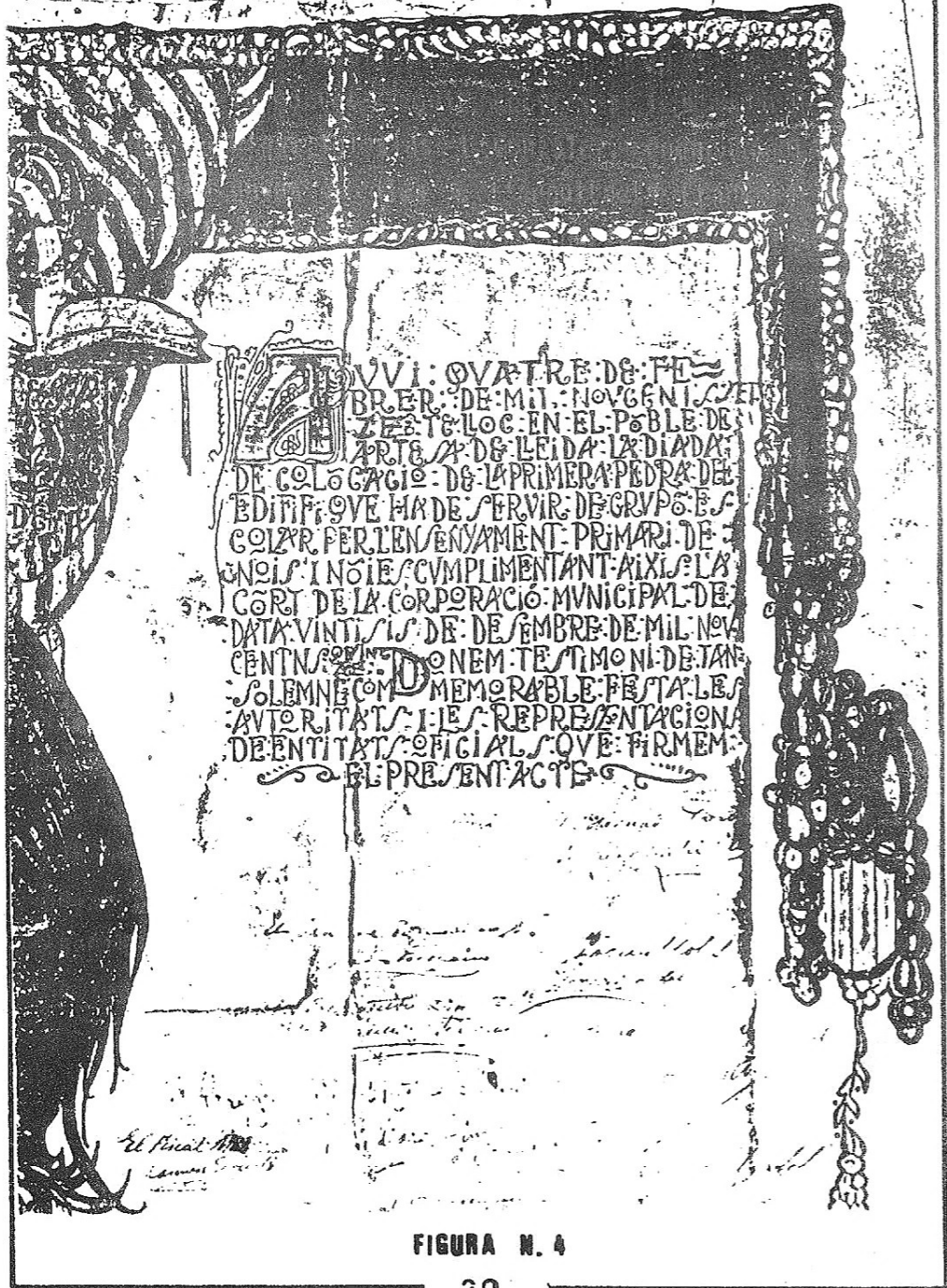
Plano de planta del 3er piso del edificio
 destinado a casa Consistorial y escuelas
 publicas de Artesa de Lerida

Lerida, mayo 1713
 J. P. O'Val

Escala de 1/100

FIGURA N. 3

NOVI: OVATRE: DE: FE
BRER: DE: MIL: NOV: GENT: ...
ESTE: LOC: EN: EL: POBLE: DE
ARTE: A: DE: LEIDA: LA: DIADA:
DE: COLOCACIO: DE: LA: PRIMERA: PEDRA: DEL
EDIFICI: QUE: HA: DE: SERVIR: DE: GRUPO: DE
COJAR: PER: LEN: ENYAMENT: PRIMARI: DE:
UNIS: I: NOIES: CUMPLIMENTANT: AIXI: LA:
CORT: DE: LA: CORPORACIO: MUNICIPAL: DE:
DATA: VINTI: IS: DE: DE: SEMBRE: DE: MIL: NOV:
CENTI: ... DONEM: TESTIMONI: DE: TAN:
SOLEMNE: COM: MEMORABLE: FESTA: LES:
AVORITAT: I: LES: REPRESENTACION:
DE: ENTITAT: OFICIALS: QUE: FIRMEM:
EL: PRESENTACTE

FIGURA N. 4

ESPIGANT

«vida creixent»

Aquest Moviment el podem definir com Pastoral Eclesial per a la Gent Gran. Es preocupa d'una manera humana i pastoral per aquest grup social, ja fa quatre anys. Està assentat a Espanya; on més afincat ha estat la Diòcesi de Lleida i la causa és segurament, perquè un petit grup de seglars, ja feia anys, s'havia dedicat amb entusiasme a ajudar els Vells acollits en Llars de benificiència agombolats d'una manera maternal i entregada per monges plenament al servici de la velleta o vellet desemparats.

En una de les visites en una Casa d'acolliment he estat testimoni d'un cas que per la característica està ple d'una inhumanitat que difícilment trobaríem comparança en el "regne animal". Era un diumenge, no importa ni el mes ni l'any, parlava amb la "Mare", un taxi parà davant la porta principal, el xofer baixà del cotxe amb uns papers a la mà; acompanyat pel porter es presentà a la Mare i li lliurà aitals papers, era un certificat de "bateig", dient-li que havien requerit el servei de taxi perquè acompanyés el seu pare en aquest lloc, pagà el servici; el pare d'aquell home està al cotxe. anà a buscar-lo i presentà un home molt encorbat que anava dient paraules trencades que no enteníem; el taxista digué que ell havia fet el servei i marxà. La Mare no en sabia res, mirant-me digué, -Què farem ara? la meva resposta fou somriuré. Començà la festa de benvinguda, cridà altres monges, abraçades al vellet,

L'acaronaven li besaven les mans al seu "germanet" emportant-se'l casa endins amb paraules de joia. En explicar aquesta pàgina viscuda, he recordat que encara era jo xaval, gairebé tot el transport de mercaderies és reslitzava per ferrocarril, per això era molt important l'Estació Puigvert-Artesa pel nostre desenvolupament comercial.

Recordo que quan en una casa volien desfer-se del gos, perquè ja era vell, o volien canviar-lo per un altre etc... era sistema molt emprat per desfer-se del gosset que tant volien, era portar-lo a l'Estació, obrir la porta d'un vagó que s'havia descarregat, tirar el gos dintre i tornar a tancar la porta; una màquina l'enganxava al tren i tots podem suposar la fi del drama.

Pregunto: Hi ha diferència entre aquell vellet posat en un taxi i la manera de desfer-se del gosset?.

Un altre dia contaré més pàgines viscudes; elles ens poden despertar i fer-nos adonar que per arribar al cim no tots tenen la força i la llibertat de poder lluitar contra elements que ens assetgen i combaten al costat mateix de la nostra persona.

Un missatge lluminós ens anuncia que ho hem conseguit i ja amb tranquil·litat des d'aquest lloc meravellós de la vida gaudir la bellesa de la posta del sol amb un merescut descars.

Records i més records es descabdellen de la memòria que per art misteriós i inexplicable humanament és possible separar un de l'altre. La infantesa, la joventud amb tots els seus angles de moments en què es va forjant la nostra personalitat, tots el dies són projectes, les hores il·lusions i

també frustracions; lluites per guanyar el lloc desitjat en un "altre", en una família, en una societat que a vegades aquestes lluites no són del tot incruentes.

Aquesta duresa per donar el pas endavant encara està marcat en el nostre caràcter i mantenim a pesar de ser grans, l'esperit de superar les limitacions que els anys intenten debilitar afeblint el nostre cos, prenent possessió la inseguretat, molt peculiar i característica, marcada pel temps dins el cosmo que ens envolta i cargola subjectant l'activitat, la potència, la creativitat que sempre és un crit al futur, debilitats característiques de cada un dels membres i connexions, filaments armònicament relacionats des del visible a l'invisible, però que tots sofreixen en més o menys escala aït limitacions.

Per no abusar de l'espai de la "Femosa" acabaré amb quelcom pràctic per pal·liar aquestes limitacions i com fan els escaladors d'altres cimes perquè ens puguem ajudar intentem de fer una cordada en tots puguem posar les mans i amb bona predisposició coordinar la cordada.

Com a punt d'arranc, força il·lusió perquè no estàs sol, joia de donar un pas i un altre pas endavant, sens mirar enrera, la vista a la trascendència d'un demà lluminós que gairebé toquem amb les mans, com deia Jacint Verdaguer, "els peus segurs trepitjant la terra", en alguns slogans de la vorera de la pujada llegim -ENCAR ESTAS A TEMPS!! - ENCAR ESTAS A TEMPS! el passat amics és mort i com diu Jacques Leclercq, la Vellesa és temps de converció.

job

POESIA

HE "PASSAT", TANT SOLS UNA ESTONA.

La política em fa la punyeta
per culpa d'èlla estic desencisat,
el desencís, em resta llibertat,
sóc presoner de mi una miqueta.

Quan diguin a votar, no faré un pas
l'abstenció, serà com vot de càstig.
Paperetes a mi? Ni al millor amic!
que es fotin l'urna al cul vet aquí un cas.

Sapiguen doncs, que jo no voto més
ni a Sandokan, ni a Blancaneus
ni a Júpiter, ni a cap del cent mil déus
només passo de tot i de res més.

Ja he tirat la primera pedra
sóc pur, íntegre, rar afaram.
Si floreixen cent flors en faré un ram
per restar com Mao en conserva.

Per què? Perquè m'estan empenyant
els que ahir deien uí i avui ai
els que volen viure del "cuento", i això rai
si amb aquesta faràndula el poble hi sortís guanyant.

(Cinc minuts després)

Ho he pensar millor, car els homes som febles
i votaré! votaré com ahir el mateix signe
perquè la Democràcia sigui el més benigne
de tots els mals Polítics previsibles.

Artesa, hivern del 82.

FELIP DOMENECH i COSTAFREDA

CONEGUEM LA NOSTRA FAUNA

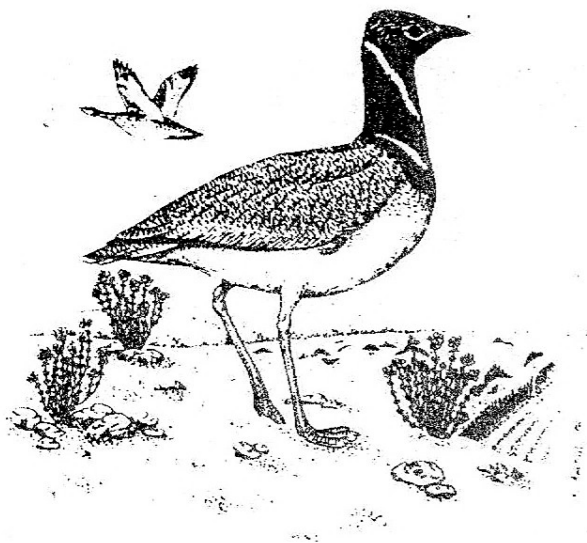
EL SISO'

FITXA TECNICA: (olis tetrax, família dels otídids) ocell de l'ordre dels gruïfjormes.

DISCRIPCIO: Pot arribar a medir uns 43 cm. d'embergadura (té una estructura de gallina amb cap d'astruç, el seu volar és semblant al d'un ànec, per això a les nostres comarques l'anomenen "ànec de secà"). A l'hivern tot el seu promatge superior és d'un color terrós i l'inferior blanquinoses. Habita a la península Ibèrica, al Sud-Oest de França, al sud d'Itàlia, a tot el sud-est d'Europa i a les illes de Sicília i Sardenya. Als Països Catalans només cria a les comarques Planes de Ponent sobretot a les Garrigues i el Segrià. En les seves emigracions hivernals se'l pot veure també a les Illes.

Entre els moixons que viuen al nostre terme, més poc coneguts hi ha el SISO o ANEC DE SECA, com l'anomenen a Artesa. Es una au que es pot veure principalment al secà, on acostuma a criar. Es molt difícil de poder-la contemplar de prop, aturada, ja que és molt poc refiada i aixeca ràpidament el vol quan encara hom no l'ha pogut localitzar. Té un vol feixuc encara que el seu batre d'ales és molt ràpid. Quan s'aixeca (si no és època de cria sempre va en volades) deixà anar un xiscle molt característic pel qual se'l pot identificar fàcilment.

Encara que, com ja hem dit, a Catalunya només cria a les comarques planes de Ponent, és un moixó que tria les planes

obertes del secà, els erms i guarets de les Garrigues o de la part seca del Segrià més tranquiles.

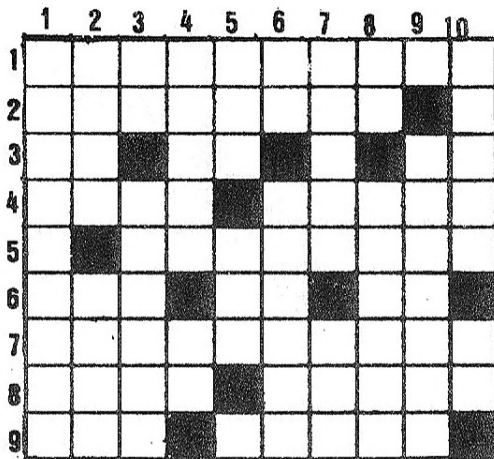
Fa el niu directament a terra, amagat a l'espessa herba o dins mateix dels sembrats que a l'època de posta (abril-Maig) aquest ja tenen força aixecada.

A l'hivern, que arriben fins ací aus migradores del sud de França, se'n pot veure grans volades, per eixampla a Raimat o als plans de Margalef pasturan pels planells de rastoll d'alfals.

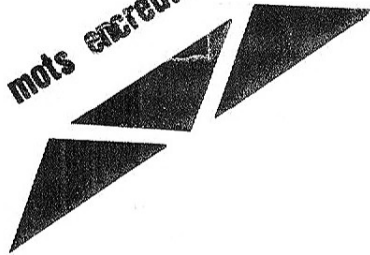
Arna

ENTRETENIMENTS

PER MIGUEL A. NAVARRO

mots encruats

HORITZONTALS:

1- Promptitud a fer una tasca o encàrrec. 2- Olius, oliveres. Consonant. 3- Nota musical. Part de l'esquelet. Consonant. Repetit dóna saliva. 4- Al revés, tabac en pols. Forma del verb fer. 5- Cent. Lloc destinat a posar-hi licors. 6- Associació de pares d'Alumnes. Metall preciós. Societat limitada. 7- Acció de germinar. 8- Al revés, bloc feixuc de fusta sobre el qual es posa la cosa que s'ha de tallar. Rapinya, furta. 9- Al revés, figura geomètrica. Apendix membranós dels peixos.

VERTICALS:

1- Polígon de dotze angles i dotze costats. 2- Al revés, prefixe grec que significa molts o molt. Acció de pelar. 3- Cinquanta-un. Rei visigot. 4- Vori. Consonants de "pomera". 5- En plural, nom de consonant. Hamaca de cotó que seixeix de llit. Vocal. 6- Simbol de l'erbi. Fogar dels ferrers. 7- Dir que no a una cosa. Al revés, nom de consonant. 8- Matrícula de Catecló. Acció de rescatar. 9- Vocal. Cotxe tancat de quatre rodes comunament de dos seients. 10- Medeix amb el pam. Vocals fortes.

C	H	E	V	F	A	G	O	T	H
H	O	A	R	R	A	T	I	U	G
C	A	N	R	E	E	N	S	I	S
L	E	S	T	H	O	B	M	O	B
A	F	A	E	R	O	B	M	A	T
R	L	A	G	B	A	G	Y	N	R
I	A	K	O	A	X	B	U	Y	D
N	U	E	P	E	H	D	A	C	A
E	T	R	A	V	I	O	L	I	N
T	A	A	N	O	F	O	L	I	X

sopa de lletres

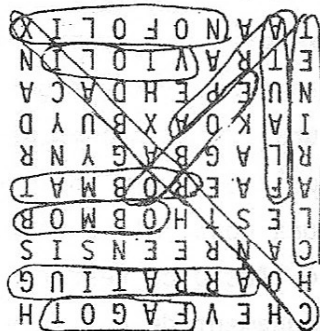
Cercant dins d'aquest embolic de lletres, i en totes les direccions, hi trobareu el nom d'11 instruments de música.

SOLUCIONS

mots encruats

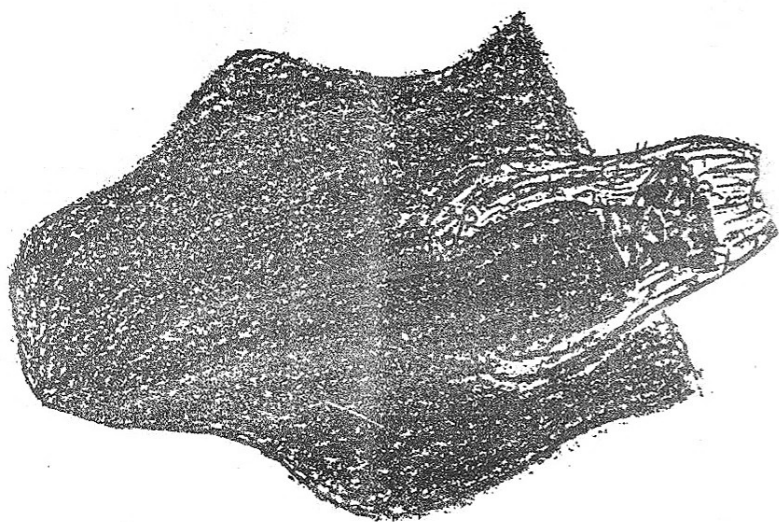
sopa de lletres

- HORIZONTALS
- 1- Dilligència. 2- Otiïveres. P. 3-
Do. Os. G. Ba. 4- Rapè. Farem. 5-
C. titorera. 6- Apa. Or. Sl. 7-
Germínació. 8- Pito. Afana. 9- Con.
Alta.
- VERTICALS:
- 1- Dodecagón. 2- Potl. Poto. 3- Lt.
Alaric. 4- Ivori. Mp. 5- Ges. Cot
A. 6- Re. Fornal. 7- Negar. Efa.
8- Cs. Rescat. 9- I. Bertina. 10-
Apama. Oa.

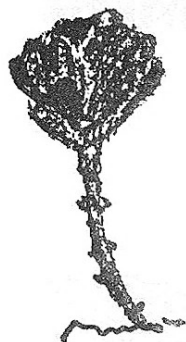

COL·LABORACIONS INFANTILS

EL PALAU DEL TEMPS

Ja fa molts anys, en el palau del temps, hi vivia la princesa Iris, i es veu que, si aquesta princesa no s'adormia, el món es quedava congelat per sempre més. Per això, calia que la princesa li donessin aigua de pètals de rosa, una flor que s'havia extingit, i només en quedava una. Un bon dia, es va acabar l'aigua de pètals de rosa, i la princesa no s'adormia, i el seu pare, el Sol, va dir que cridessin al més valent del món perquè anés a buscar aquella flor, que era molt i molt lluny. Al final, va arribar una noia, efectivament, la més va-

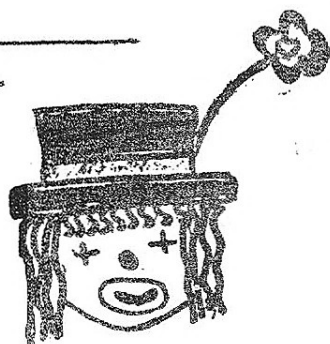

lenta del món i va anar a buscar aquella flor. Anava damunt de l'agulla del temps. I quan va arribar va agafar un pètal i es va decidir a portar-lo a la princesa; però per aquelles terres hi vivia una terrible serp que vigilava aquella flor, i la va atacar. I ella com que era tan valenta la va matar. I de cada gota de sang, van començar a sortir milions i milions d'aquelles flors. Per això, ara, en el món hi ha tantes roses que mai no s'acaben. I la princesa, sempre més va dormir tranquil·la.

*Mariana Jové i Ballús
Sisé curs d'E.G.B.*

LA PLATA "RIALLA"

Conte :

Hi havia una vegada un poblet on hi vivia un pallasso molt trist; les seves actuacions eren tristes, pansides, les seves cançons eren tristes, tot el que fei, era trist.

Els nens i nenes també estaven tristos, tot el poble estava trist, els gossos, els gats, els pares, els padrins...

Una vegada una colla de nens i nenes es van reunir per a veure si podien fer-hi alguna cosa.

Li van començar a contar acudits, fer-li beneiteries, fer-li pessigolles, però no; ell no reia.

Els nens i nenes ja no sabien què fer-li perquè és posés a riure; ja estaven tots desanimats.

Va passar molt de temps i quan van arribar les vacances, un nen hi va anar a passar les vacances i es va afegir a la colla d'aquells i nenes.

Van tonnar-ho a intentar amb aquell nen que es deia Josep però no, el pallasso no reia.

Fins que un dia el nen va anar a casa de la seva àvia i li va explicar tot la història del pallasso, llavors l'àvia li va dir que ella tenia una planta que feia riure a les persones i sempre havia donat resultat.

El nen li va dir si volia deixar aquella planta que es

deia "Rialla". L'àvia l'hi va deixar i li va dir: "ha de posar-li la planta sota del coixí quan dormi". El nen va agafar la planta i se'n va anar.

L'endemà es van reunir la colla i el nen els ho va explicar tot sobre la planta, els nens van dir-li que a la tarda la portarien al pallasso.

A la tarda els nens i nenes va anar a veure al pallasso; li van dir que quan anés a dormir se la fiqués sota el coixí

i l'endemà es tornaria un pallasso content i no trist.

A l'endemà els nens i nenes van anar a veure el pallasso; quan s'obrí la porta, el pallasso, no era el mateix, els va rebre un pallasso molt alegre i content, que els va donar moltes gràcies per tot el que havien fet perquè es tornés alegre. I des de llavors el pallasso, les seves actuacions i les seves cançons i tot el poble van tornar a estar alegres. Gràcies a la planta "Rialla".

Mònica Camí i Roca
Sisé curs d'E.G.B.

